הרואה פרק תשיעי ברכות נח.

נתקללה ככל נתקללו שכניה. כלומר אור לרשע אור לשכנו: **קפא וקפוד.** חיות ועופות רעים ומזיקין את השכנים. אכל עי השדה ומטעי כרם שנתקללו בה ערי ישראל הגאה היא לשכנים: **אוכלוסי.** חיל גדול של ששים רבוא: **מכס הרוים. לשמעני.** שהם תוכשים חורעים ומני מוצא מוכן: **כל אומות שוקדות וכאום לפחי.** עשיר היה והכל בחין אלגו לפחורה: **שאם יוכה.** לעולם הבא ויראה בכבוד מלך המשיח: **יבחין.** כמה יתר כבוד טוטלי שכר מצות יותר ממה שהיה כבוד האומות בעוה"ז: **אלגי לגרפא.** הכתין השלמים הולכים לגהר לשאוב מים: **כגני לייא.** השבורים להיכן כלומר למה הולכים ואף אתה שאתה קומת ולא תראהו להיכן תלך: **גונדא.** כת: **ורחמי דינא.** תוכיחם

[6] אמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללו שכניה נתקללה שומרון נתברכו שכניה נתקללה בבל נתקללו שכניה דכתיב [1] ושמתיה למורש קפוד ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכניה דכתיב [2] ושמתי שומרון לעי השדה למטעי כרם וגו' ואמר רב המנונא [א] הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים אוכלוסי עובדי כוכבים אומר [3] בושה אמכם וגו' ת"ר [ב] הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה בן

זומא ראה אוכלוסא על גב מעלה בהר הבית אמר ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אלו לשמשני הוא היה אומר כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנין לפני וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש גזז ולבן ונפץ וטוה וארג ואחר כך מצא בגד ללבוש ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני כל [4] אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי ואני משכים ומוצא כל אלו לפני הוא היה אומר אורח טוב [7] מהו אומר כמה טרחות טרח בעל הבית בשבילי כמה בשר הביא לפני כמה יין הביא לפני כמה גלוסקאות הביא לפני וכל מה שטרח לא טרח אלא בשבילי אבל אורח רע מהו אומר מה טורח טרח בעל הבית זה פת אחת אכלתי חתיכה אחת אכלתי כוס אחד שתיתי כל טורח שטרח בעל הבית זה לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו על אורח טוב מהו אומר [4] זכור כי תשגיא פעלו אשר שוררו אנשים על אורח רע כתיב [5] לכן יראוהו אנשים וגו' [6] והאיש בימי שאול זקן בא באנשים אמר [ב] רבא ואיתימא רב זביד ואיתימא רב אושעיא זה ישי אבי דוד שיצא באוכלוסא ונכנס באוכלוסא ודרש באוכלוסא אמר עולא נקיטינן אין אוכלוסא בבבל תנא אין אוכלוסא פחותה משישים רבוא ת"ר [3] הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו [3] חכמי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מחכמתו [א] לבריותיו [ד] הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו מלכי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מכבודו [ב] לבריותיו א"ר יוחנן [ה] לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפי' לקראת מלכי עובדי כוכבים שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עובדי כוכבים רב ששת סגי נהור הוה הוו קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אזל בהדייהו רב ששת אשכחיה ההוא צדוקי אמר ליה חצבי לנהרא כגני לייא אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך חלף גונדא קמייתא כי קא אוושא אמר ליה ההוא צדוקי אתא מלכא אמר ליה רב ששת לא קאתי חלף גונדא תניינא כי קא אוושא אמר ליה ההוא צדוקי השתא קא אתי מלכא אמר ליה רב ששת לא קא אתי מלכא חליף תליתאי כי קא שתקא אמר ליה רב ששת ודאי השתא אתי מלכא אמר ליה ההוא צדוקי מנא לך הא אמר ליה דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דכתיב [7] צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה כי אתא מלכא פתח רב ששת וקא מברך ליה אמר ליה ההוא צדוקי למאן דלא חזית ליה קא מברכת ומאי הוי עליה דההוא צדוקי איכא דאמרי חברוהי כחלינהו לעיניה ואיכא דאמרי רב ששת [ב] נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות ר' שילא [ג] נגדיה להההוא גברא דבעל מצרית אזל אכל ביה קורצי בי מלכא אמר איכא חד גברא ביהודאי דקא דיין דינא בלא הרמנא דמלכא שדר עליה פריסתקא כי אתא אמרי ליה מה טעמא נגדתיה להאי אמר להו דבא על חמרתא אמרי ליה אית לך סהדי אמר להו אין אתא אליהו אדמי ליה כאיניש ואסהיד אמרי ליה אי הכי בר קטלא הוא אמר להו אנן מיומא דגלינן מארעין לית לן רשותא למקטל אתון מאי דבעיתון עבידו ביה עד דמעייני ביה בדינא פתח ר' שילא ואמר [8] לך ה' הגדולה והגבורה וגו' אמרי ליה מאי קאמרת אמר להו הכי קאמינא בריך רחמנא דיהיב מלכותא בארעא כעין מלכותא דרקיעא ויהב לכו שולטנא ורחמי דינא אמרו חביבא עליה יקרא דמלכותא כולי האי יהבי ליה קולפא אמרו ליה דון דינא כי הוה נפיק אמר ליה ההוא גברא עביד רחמנא ניסא לשקרי הכי אמר ליה רשע לאו חמרי איקרו דכתיב [9] אשר בשר חמורים בשרם וזרמתם כבשר סוסים אמר ליה מאי דרוף הוא [10] והתורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו מחייה בקולפא וקטליה אמר הואיל ואתעביד לי ניסא בהאי קרא דרשינא ליה לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית וכן הוא אומר [10] עושה גדולות עד אין חקר והגבורה זו יציאת מצרים שנאמר [11] וירא ישראל את היד הגדולה וגו' והתפארת זו חמה ולבנה שעמדו לו ליהושע שנאמר [12] וידום השמש וירח עמד וגו' והנצח זו מפלתה של רומי וכן הוא אומר [13] ויז נצחם על בגדי וגו' וההוד זו מלחמת נחלי ארנון שנאמר [14] על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו' כי כל בשמים ובארץ זו מלחמת סיסרא שנאמר [15] מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם וגו' לך ה' הממלכה זו מלחמת עמלק וכן הוא אומר [16] כי יד על כס יה והמתנשא זו מלחמת גוג ומגוג וכן הוא אומר [17] הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותובל לכל לראש אמר [ג] רב חנן בר רבא אמר ר' יוחנן אפילו ריש גרגיתא מן שמיא מנו ליה במתניתא תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זו בית המקדש: ת"ר

משפט: [ב] **כמלינהו לעיניה.** נקרו לעיניו: **קולפא.** מקל לרדות: **הפורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו.** אם בממתרת [ימלא] וגו' (שמות כב) לפי שבא על עסקי נפשות שיודע הוא שאם (ימלא) ממצאנו מותר לא תעמוד עלמך מלהגיל ממונך והוא בא לדעת כן שיקום עליך ויהרגך אמרה תורה השכם אתה והרגהו [ג]: **הממלכה זו מלחמת עמלק.** דכתיב כה אמר ה' (שמות יז) כלומר על ידי מלחמה ליי' בעמלק יתעלה כסאו: **המנצח.** מדכתיב לשון נשיאות משמע על נשיא ראש משך ותובל: **לכל לראש.** לכל הקם להיות לראש הוא מתנשא כלומר שהוא גוזר ומעמידו: **ריש גרגיתא.** כור. הממונה על החופרין תפירות למלאומן מים כדי להשקות בהן שדותיהן: כרוך

מסורת הש"ס

[6] מירוכין יח:, [7] (תוספתא פ"ו ה"ט), [8] [כ"ל לומרים], [9] (פי' תר' ב"מ כג: ד"ה כאשר פסחא), [10] (ויקרא אר: פ"ב), [11] (מכיל ט: יט:), [1] (גי' הערוך מלגא אמר רב ששת תפקי טוטיקא דטולת ובכיהנו לעיניה מרגון מרך כמעי מ"ל), [2] שבת לד. [כ"ב פה. סנהד' קן.], [3] תענית כד:, [4] (לקמן מב: סנהדרין עב.), [5] (כ"ב לא): הפס פיתם ר"ל תגן ר"ל אמר רב וכו' והכפס מיתי ליה בהדי שאר מיתמרת שאמר כפס רב ע"ש), [6] (שיר לעיל קודם ר"ה ותמני דינא), [7] (סנהדרין עב.).

הגהות הגר"א

[א] בגרא בגרימתו. ר"ב לר"ו: [ב] שם לגרימתו. ר"ב לר"ו:

מוסף רש"י

נתקללו שכניה. מקללתה (שופטים יח:). נתברכו. מקללתה (שם). למורש קפוד. וקפ (שם). למורש קפוד. וקפ הולמת סחיים רעות ומזיקות מקוחות הקמוטות לה, דאי לרשע ואי לשכנו (שם). למטעי כרם. ויהיו שמיה, ושמה הוא לה ממזמת לטוכב (שם). שיצא באוכלסא. מן על ששים רבוא (ירבמות עו:). שאם יוכה. לעולם הבא לראות גדולתן של ישראל. יבחין. כמה הרבה גדולתן יותר על סאומות עכבוי (ע"ל ס:). גל של עצמות. שמת, ראתם שמת נעשה גל של עצמות (סנהדרין ע:). לו: כמת שנבקב כמרו ועמל מזמן הרבה (שבת לד:). ריש גרגיתא. מר שמעתה על הכוחות, מי הלה ממנו הוא לשקות שדותיו ומי לשתה, ושדרא קטנה היא, ומתרגיא לך ה' המלכה והמתנשא ילוף לה, כלומר על יתך המתנשא לכל דבר שפלה לגרגיתא לראש הוא על פון (רשב"ם ב"ב צא:).

רב ניסים גאון

נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוה"ק מישראל אף הוא אומר בשעת מיתתו שמעון ושמעאל לתורכא ושאר עמא לביתא ועקן סגיאן עתידין למיתי על עמא עיקרה דהא בריי' בתוס' סוטה וכפ' העור הרוטב בסמכת שחיטת חולין (דף סבא) אמרו אל תעמה שהרי קרקפלו של ר' (יהושע) [שמעאל] פרנה בראשי מלכים: [ה] שלשה תלמידין הן בן עזאי ובן זומא ואחר. הני בן עזאי ובן זומא הן חשובין ישובין בראש התלמידין כדתנן בסוס' קדושין בפ' האיש מקדש (דף מב) על מנת שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי ושמעון בן זומא ובפרקא קמא דסוס' הוריות (דף ב) אמרי' אר תלמיד וראוי להוראה אלא (מי שחסידותו) [אולי צ"ל שכן עזאי היה חסידותו] יתירה על חכמתו והאי אחר הוא אלישע בן אבויה ונם הוא היה גדול בחכמה ומזרוז ובקי בתלמידים מיהו כיון שאירע לו אותו המאורע הספור בחגיגה בפ' אין דורשין בעריות (דף יד) וקצץ בנטיעות נקרא אלישע אחר מפני שחזר לאחוריו ובפרק האשה נקניה (קדושין ד' סט) ובפרק שילוח הקן (חולין דף קמב) אמרי אלמלא לא דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר כרחיה לא הוא ואחר מאי חזא איכא דאמרי כי האי גוונא חזא ואיכא דאמרי לישניה דגברא רבה הוא דהוה (גריר) ליה דבר אחר אמר פה שהפיק מרגליות ילחך עפר נפק הוא ולפיכך מי שרואהו בחלומו ידאג מן הפורענו: [ו] בדבדני'

ג) (הזכיכום) בפרק בכל מערבין (עירובין ד' נח) (ואינן) [בשמע דאינון] הינדקוקי ובטיית אלא הנדקוקה כי השמועה שנאמרה משמו של רב מערבין בגודגדניות כדאקשינן עליה מברי' מסקינן בה איבעי תימא כי קאמר רב בהינדקוקי ובפרקן בגמרא דבני מערבא נרסי בר שילת בשם רב פעפרינן וגודגדניות וחלולגלונות מערבי בהון בעון קומוי אילין אינון אמר לון קקולי והנדקוקי ופרפחיני: [ו] הרוא' את המרקולי'. היא ע"ז וכבר פפרוש כי בתחלה בציבון ג' אבנים כי מהן סדורין על גבי קרקע אחת בצד חברתה והשלישית על גביהן כדתניא (ע"ז דף ב) אלו הן אבני מרקוליס אחת מיכן ואחת מיכן ואחת על גביהן ואמר רבא כי תניא ההיא בעיקר מרקוליס כל שהוא מתבב בזה המעשה נקרא מרקוליס ותיי עובדין אותו ותיה עבודתו שמשליך אבן כלפי אותן האבנים המרצבין (כדתניא) (כדתנן) בסנהדרין בפ' ד' מיתות (דף ס) הזורק אבן למרקוליס הוא עבודתו כלומר ישראל שעשה כן בשוגג חייב חטאת בלא התראה ענוש כרת ואם התרו בו נסקל ואמרי בגמ' (שם דף סד) ואע"ג דקא מיכרן למרגנה דבסס' ע"ז בפ' ר' ישמעאל (דף יא) איתא להא בריתא שהזכרנה ובכ"ם בס' אלו מצאתן שלו (דף כה) כאבני בית קוליס חייב להכריז ואלו הן אבני בית קוליס אחת מיכן ואחת מיכן ואחת באמצע: **התורה** אמרה הבא להורגך השכם להורגו היינו דאמר רחפנא (שמות כב) אם במחתרת ימצא הגנב והכה ונמי דהא בסנהדרין בפרק בן סורר ומורה (דף עב) תניגן הבא במחתרת נידון משום סופו דאמרינן בגמ' אמר רבא מ"ט דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אזילנא וקאי לאפאי מריה דבייתא ולא שביק לי קטילנא ליה ואמרה תורה בא להורגך השכם להרגו:

ו) שיך לעמת הקודם. ב) (אולי צ"ל הסטרוות)

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"י מהלכות כרמות הל' יא סמג עשין מ: טוש"ע אר"ח סי' רכד סעיף ה: כו ב מיי' שם פט"ו שם סעיף י:
סעיף י:
כז ג מיי' שם פט"ו שם סעיף ז:
כח ד מיי' שם פט"ו שם סעיף ח:
כט ה טוש"ע שם סעיף ט:
ל ו מיי' פ"ב מהלכות מיקוה ביאה הלכה ז סמג לאוין קיג טוש"ע יו"ד סי' עח סעיף ל:

רבינו חננאל

[אמר ר' ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללה שכניה שנאמר ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים וטאטאתיה במטאטא השמד. נתקללה שומרון נתברכו שכניה שנאמר ושמתיה לעי השדה למטעי כרם לשכניה]. **רב ששת אשכחיה ההוא צדוקי אמר ליה חצבי לנהרא כגני לייא.** פירוש, משל משלו לו אותו המין לרב ששת שהיה מאור עינים, ויוצא עם היוצאין לראות את המלך, הכרוכים הנקראים חצבי ההולכים אל הנהר לשאוב בהם מים, אבל כני כלים והם הנקראים כגני העשויים לישב הכלים בתוכן ליא, כלומר לאי מקום הולכין להיכן הולכין. פי' ליא לא. אזל אכל ביה קורצי בי מלכא. הלשינו עליו שחמיה אדם. פי' אכל, קרא עליו מלשינות כדמתרגם קרא בגרון אל התשוך, אכלי. **והתורה אמרה הבא להרגך השכם להרגו.** פיר', היכן אמרה תורה, אם במחתרת ימצא הגנב ההוכה ומת אין לו דמים, ופי' רבא מ"ט דמחתרת, חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו. והא מימר אמר אי קאי באפאי קטלינא ליה למריה דביתיה.

תורה אור השלם

1. וְשַׁמְתִּיהָ לְמוֹרַשׁ קִפּוֹד וַאֲגַמֵּי מָיִם וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: ישעיהו יד כג
2. וְשַׁמְתִּי שֹׁמְרוֹן לְעִי הַשָּׂדֶה לְמִטְּעֵי כָרֶם וְהַרְעִתִּי לְגַי אֲבָנֶיהָ וִיסַדְתִּיךְ אֲגַלָּה: מיכה א ו
3. בּוּשָׁה אִמְּכֶם מְאֹד חָפְרָה יוֹלַדְתְּכֶם הִנֵּה אַחֲרִית גּוֹיִם מִדְבָּר צִיָּה וְעֲרָבָה: ירמיהו נ יב
4. זְכֹר כִּי תַשְׁגִּיא פֹּעֶל אֲשֶׁר שִׁוְּרוּ אֲנָשִׁים: איוב לו כד
5. לָכֵן יִרְאוּהוּ אֲנָשִׁים לֹא יִרְאֶה כָּל חַכְמֵי לֵב: איוב לז כד
6. וְדָוִד בֶּן אִישׁ אֶפְרָתִי הַזֶּה מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְשִׁמּוֹ יִשַׁי וְלוֹ שְׁמֹנֶה בָנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׁאוּל זָקֵן בָּא בָאֲנָשִׁים: שמואל א יז יב
7. וַיֹּאמֶר צֵא וְעָמַדְתָּ בָהָר לִפְנֵי יְיָ וְהִנֵּה יְיָ עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לִפְנֵי יְיָ לֹא בָרוּחַ יְיָ וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְיָ וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְיָ וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה: מלכים א יט יא
8. לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: דברי הימים א כט יא
9. וְהִתְעַנֵּבָה עַל פִּלְגַשֵׁיהָם אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם: יחזקאל כג כ
10. עֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: איוב ט י
11. וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת יְיָ וַיַּאֲמִינוּ בַיְיָ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ: שמות יד לא
12. וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד עַד יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו הֲלֹא הִיא כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים: יהושע י יג
13. פּוֹרֵה דָרַכְתִּי לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין אִישׁ אִתִּי וָאֲדַרְכֵם בְּאַפִּי וַאֲרַמְסֵם בַּחֲמָתִי וַיִּז נִצְחָם עַל בְּגָדַי וְכָל מַלְבוּשַׁי אִגְאָלְתִּי: ישעיהו סג ג
14. עַל כֵּן יֵאָמֵר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת יְיָ אֶת וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת הַנְּחָלִים אַרְנֹן: במדבר כא יד
15. מִן שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא: שופטים ה כ
16. וַיֹּאמַר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיְיָ בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר: שמות יז טז
17. וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֵלֶיךָ גוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל: יחזקאל לח ג וְאָתָּה בֶן אָדָם הִכָּבֵא עַל גּוֹג וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֲלֵיכֶם הִנְנִי אֵלֶיךָ גוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל: יחזקאל לט א

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com